

**Biblioteca ASTRA,  
Corpul B**

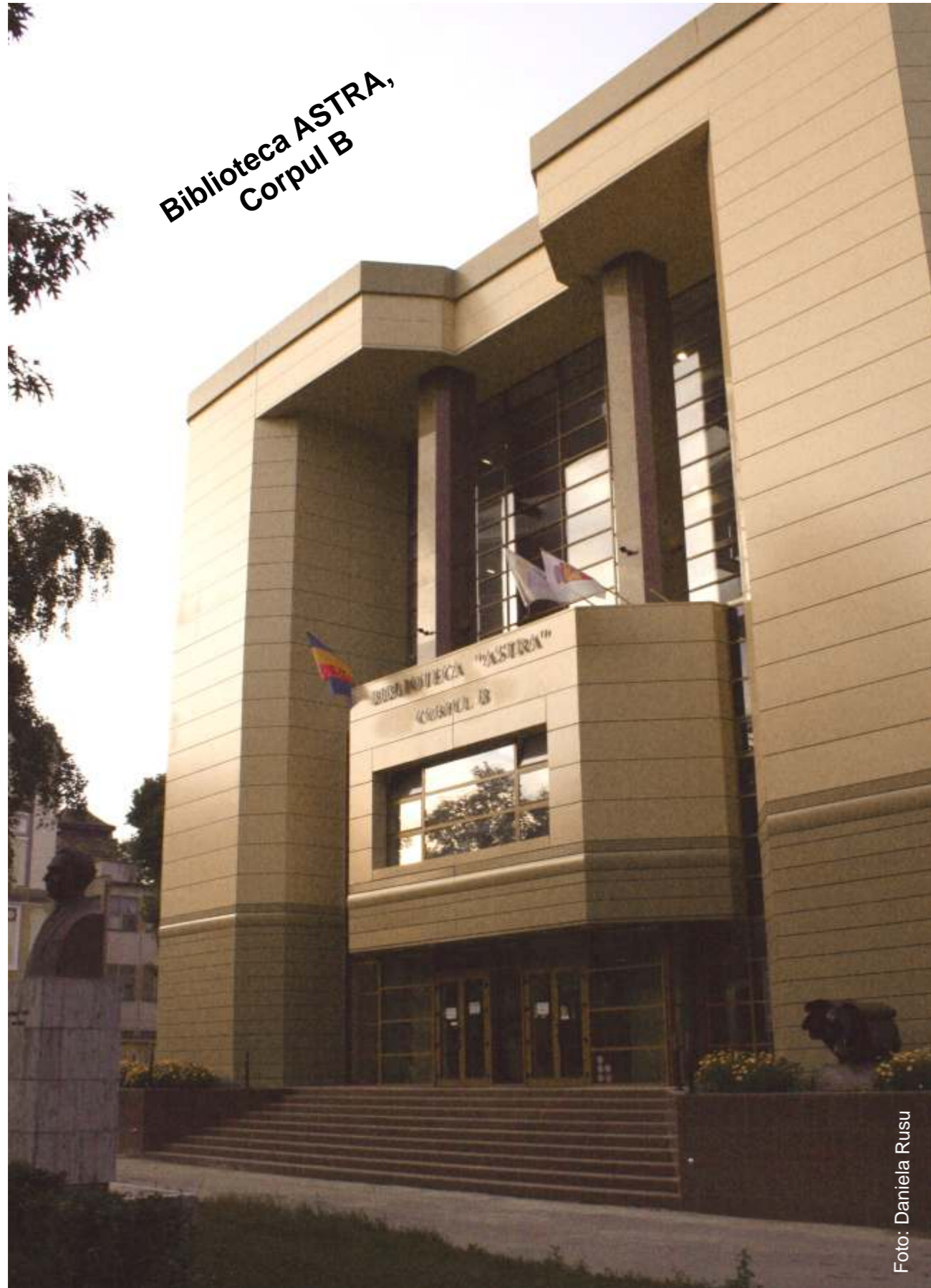
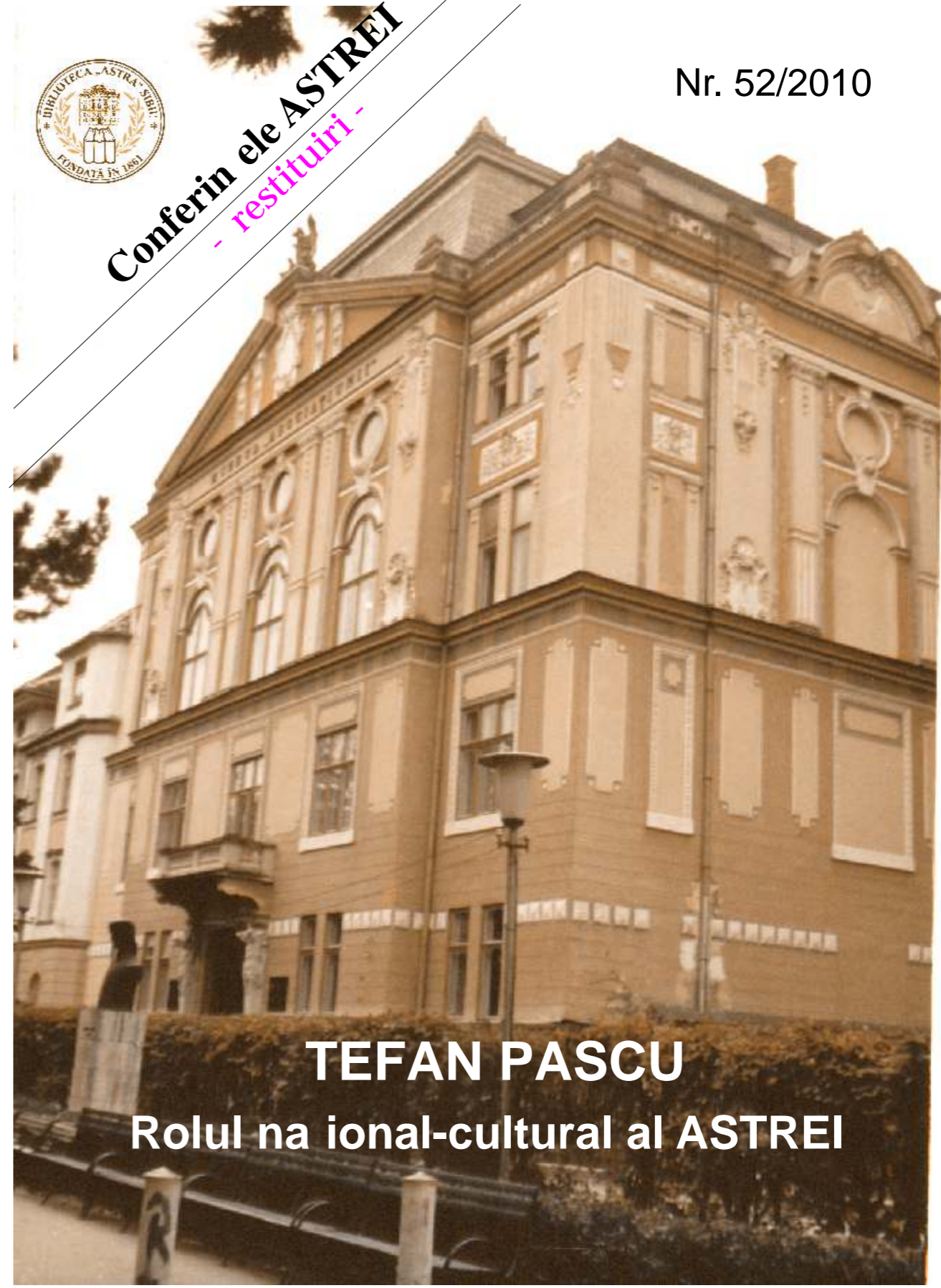


Foto: Daniela Rusu



**Conferințele ASTREI**  
- restituiri -

Nr. 52/2010



**TEFAN PASCU**  
**Rolul național-cultural al ASTREI**

**BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ ASTRA SIBIU**

---

**Conferințe restituite:**

**Ștefan PASCU:**

*Rolul național-cultural al ASTREI*

Coordonatorul colecției:        Onuc **Nemeș-Vintilă**  
Grafică copertă:                Daniela **Rusu**  
Editor:                                Ioana **Butnaru**  
Tehnoredactare:                Delia **Brătuianu**  
Lucrare realizată la tipografia Bibliotecii ASTRA  
Tiraj: 15 exemplare

*Versiunea în format electronic a conferinței se află la Biblioteca ASTRA,  
Compartimentul Colecții Speciale*

**CONSILIUL JUDEȚEAN SIBIU**  
**BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ ASTRA SIBIU**

Str. G. Barițiu, nr. 5-7, cod 550178  
Sibiu, ROMÂNIA  
Tel.: +40 269 210551, +40 369 561731, fax: +40 269 215775  
Web: <http://www.bjastrasibiu.ro>, e-mail: [bjastrasibiu@yahoo.com](mailto:bjastrasibiu@yahoo.com)

**ISSN: 1843 - 4754**



*ȘTEFAN PASCU*  
(1914 – 1998)

Din această serie au apărut conferințele:

<b>Octavian Paler</b>	<i>Autoportret într-o oglindă spartă</i> (nr. 1)
<b>Constantin Noica</b>	<i>Eminescu – omul deplin al culturii românești</i> (nr. 2)
<b>Horia Bernea</b>	<i>Evocat de: Andrei Pleșu, Sabin Adrian Luca, Ion Onuc Nemeș</i> (nr. 3)
<b>Rodica Braga</b>	<i>Anul 2000. Simple exerciții de sinceritate</i> (nr. 4)
<b>Mircea Braga</b>	<i>Întoarcerea ex- librisului</i> (nr. 5)
<b>Ion Agârbiceanu</b>	<i>Către un nou ideal – 1931-</i> (nr. 6)
<b>Ion Agârbiceanu</b>	<i>Necesitatea din care a răsărit &lt;&lt;ASTRA&gt;&gt;</i> (nr. 7)
<b>Inaugurarea Bibliotecii ASTRA, Corpul B, 1 ianuarie 2007</b>	(nr. 8)
<b>Pr. acad. Mircea Păcurariu</b>	<i>– Mitropolitul Andrei Șaguna – 200 de ani de la naștere</i> (nr. 9)
<b>Ioan Lupaș</b>	<i>Viața și activitatea lui Gheorghe Barițiu</i> (nr. 10)
<b>Victor V. Grecu</b>	<i>Dreptul limbii</i> (nr. 11)
<b>Antonie Plămădeală</b>	<i>A plecat și Constantin Noica</i> (nr. 12)
<b>Giovanni Ruggeri</b>	<i>Muzeul de Icoane pe Sticlă din Sibiel</i> (nr. 13)
<b>Dorli Blaga</b>	<i>În ciuda vremurilor de atunci, viața lui Blaga la Sibiu a fost frumoasă și luminoasă</i> (nr. 14)
<b>Octavian Goga</b>	<i>La groapa lui Șaguna</i> (nr. 15)
<b>George Banu</b>	<i>Actorul european</i> (nr. 16)
<b>Rita Amedick</b>	<i>Podoabe pentru o sfântă a săracilor</i> (nr. 17)
<b>Basarab Nicolescu</b>	<i>Întrebări esențiale despre univers</i> (nr. 18)
<b>Vasile Goldiș</b>	<i>La mutarea bustului lui G. Barițiu în fața Muzeului Asociațiunii</i> (nr. 19)
<b>Eugen Simion</b>	<i>Constantin Noica – arhitectura ființei</i> (nr. 20)
<b>Jan Urban Jarnik</b>	<i>Un prieten sincer al poporului nostru</i> (nr. 21)
<b>Al. Dima</b>	<i>George Coșbuc în Sibiu</i> (nr. 22)
<b>Octavian Goga</b>	<i>Țăranul în literatura noastră poetică</i> (nr. 23)

<b>Răzvan Codrescu</b>	<i>Doctorul Nicolae C. Paulescu sau Știința lui Scio Deum esse</i> (nr. 24)
<b>Victor V. Grecu</b>	<i>Identitate. Unitate. Integrare – în spectrul globalizării</i> (nr. 25)
<b>Remus Rizescu</b>	<i>Compozitorul slovac Jan Levoslav Bella și Sibiul</i> (nr. 26)
<b>Teodor Ardelean</b>	<i>Limba înainte de toate și în toate</i> (nr. 27)
<b>Andrei Șaguna</b>	<i>Românii s-au zbatut mai mult pentru limbă decât pentru viață</i> (nr. 28)
<b>Andrei Bârseanu</b>	<i>Asociațiunea nu va face literatură și știință, ci numai va sprijini literatura și știința</i> (nr. 29)
<b>Iuliu Moldovan</b>	<i>Problema Munților Apuseni</i> (nr. 30)
<b>Ion Duma</b>	<i>Eminescu și românii din Ungaria</i> (nr. 31)
<b>Vasile Ladislau Pop</b>	<i>„Luptele politice nu numai că ne-au răpit timpul, dar au înstrăinat frați de către frați”</i> (nr. 32)
<b>Vasile Ladislau Pop</b>	<i>“Numai lumina, numai cultura ne poate mântui: cultura și lumina trebuie să ne dea putere în brațe, ca să ne știm apăra viața, și minte și înțelepciune spre a ne ști conserva și înmulți cele trebuincioase întru susținerea vieții”</i> (nr. 33)
<b>Vasile Ladislau Pop</b>	<i>«(...)În loc de a trage unii într-o parte, alții în alta, în loc de a lucra unii spre stricarea și slăbirea altora ca să ne ridicam persoanele noastre (...)»</i> (nr. 34)
<b>Sebastian Stanca</b>	<i>Pastelele lui Alecsandri</i> (nr. 35)
<b>Andrei Bârseanu</b>	<i>„Oamenii mari se cunosc după seriozitatea cu care tratează chiar și lucrurile mici”</i> (nr. 36)
<b>Andrei Șaguna</b>	<i>„Suntem fiii unei patrii umane, culte și constituționale”</i> (nr. 37)
<b>George Barițiu, Iacob Bologa</b>	<i>“Nici unu poporu care nu cultiva artile si industri'a, nu are dreptu a se numerá intre poporale civilisate”</i> (nr. 38)
<b>Acad. Radu P. Voinea</b>	<i>Asociațiunea a avut un rol important în realizarea unității spirituale și naționale a tuturor românilor</i> (nr. 39)

<b>Vasile Ladislau Pop</b>	<i>„Asociațiunea nutrește și conservă spiritul național, cultivă și conservă limba și prin aceasta existența națională”</i> (nr. 40)
<b>Iacob Bologa, dr. D. P. Barcianu Iacob Bologa</b>	<i>Înființarea unei școli române de fete în Sibiu</i> (nr. 41) <i>Numai dezvoltarea facultăților spirituale, numai luminarea minții, numai cultura cea adevărată, norocesc, fericesc pe om, va noroci și va fericii pe poporul român</i> (nr. 42)
<b>Iacob Bologa, dr. D. P. Barcianu Iacob Bologa</b>	<i>Asociațiunea pentru înaintarea în cultură a femeii române</i> (nr. 43) <i>Poporul român singur prin cultură poate să se înalțe la acea vază și demnitate care l-ar putea mântui de nenumăratele rele ce-l apasă</i> (nr. 44)
<b>Iacob Bologa</b>	<i>Asociațiunea este de nespus folos nu numai pentru români ci și pentru popoarele conlocuitoare</i> (nr. 45)
<b>George Barițiu</b>	<i>Raport general asupra stării Asociațiunii, 1889</i> (nr. 46)
<b>Antonie Plămădeală Iacob Bologa</b>	<i>Darul Asociațiunii către poporul român</i> (nr. 47) <i>Acum toate școlile de toate categoriile, mici și mari, ne stau deschise și nouă, românilor</i> (nr. 48)
<b>Ioan Mariș</b>	<i>Lucian Blaga și Cercul Literar de la Sibiu</i> (nr. 49)
<b>Elena Macavei</b>	<i>Rolul Asociațiunii ASTRA în rolul emancipării femeii și educația copiilor</i> (nr. 50)
<b>Ioan Mariș</b>	<i>Lucian Blaga și Emil Cioran (între afinitățile afective și refuzurile selective)</i> (nr. 51)
<b>Ștefan Pascu</b>	<i>Rolul național-cultural al ASTREI</i> (nr. 52)

*Acad. ȘTEFAN PASCU*

### **Rolul național-cultural al ASTREI\***

În istoria poporului român în general, a ramurii sale transilvănene cu deosebire, *național-social-cultural* s-au împletit până la contopire, unul determinându-l pe celălalt, unul derivând din altul și împreună constituind fenomenul istoric complex, al cărui cuprins însemna istoria integrală. Cu atât mai mult cu cât național-social-cultural dobânda un caracter superior prin omogenizarea poporului român, în marea sa majoritate format din țărănime, din sânul căreia s-a ridicat intelectualitatea, în prima generație. Este explicația strânsei legături cu baza socială largă, puternică, dârză – țărănimea. Atât de uniți în cuget și simțiri au fost românii din Transilvania în toate marile împrejurări istorice, de la vlădică la opincă, încât nimic nu i-a putut despărți. Un popor, o conștiință caracterizează fenomenul renașterii naționale-sociale-culturale, acel impresionant Risorgimento românesc. Nici contradicții antagonice de clasă, nici două culturi opuse. Reprezentanții principali ai Risorgimentului românesc se simțeau datori să-și slujească, din toate puterile, națiunea, convinși că națiunea română este îndreptățită să ocupe în societate un loc echivalent cu ponderea sa numerică, cu trecutul său istoric, cu contribuția sa materială la susținerea societății. De aceea, *„lumina științelor și artelor mai mult nu poate fi proprietatea unor clase privilegiate, ci trebuie să*

---

\* Academia Republicii Socialiste România, Secția de Științe Istorice, Societatea de Științe Filologice din R.S. România, Filiala Sibiu – ASTRA 1861-1950, Asociațiunea Transilvană pentru Literatura Română și Cultura Poporului Român, 125 de ani de la înființare, sub redacția Dr. Victor V. Grecu, Sibiu, 1987, pag. 27-29.



*se facă bun comun cu toată națiunea*". Este neîndoios faptul că ASTRA își are rădăcinile în acea dezlănțuire impetuoasă a Risorgimentului românesc care este revoluția din 1848.

Asocierea naționalului și culturalului constituie coloana vertebrală a întregii activități a ASTREI, de la înființare, adică timp de aproape nouă decenii. Așa cum a fost formulată de neobositul și înțeleptul cărturar și deopotrivă fruntaș politic, cel ce a fost George Barițiu, drept anexă la statutele ASTREI: cărți școlare, alcătuite de „corpurile profesorești”; întemeierea, îmbunătățirea și perpetuarea școalelor populare”; alcătuirea unui Compendiu de istoria Transilvaniei „cu luare aminte la toate mișcările vieții publice și naționale; alegerea fântânilor istorice cu toată putincioasa critică, să nu cruțe și să nu țină nici o parte”; „descrierea porturilor românești din punctul de vedere al folosului cu privire la climă și totodată din cel estetic”; „o colecțiune din cele mai bune balade românești transilvănene”; o lucrare despre „arta zugrăvelii”. Dar și preocupări cu privire la „starea agriculturii la românii transilvăneni”, cuprinsă într-o „scriere comparativă”, despre modul cultivării pământului, înrâurirea chimiei asupra agriculturii, dezvoltarea horticulturii, a silviculturii, a culturii viermilor de mătase, încurajarea albinăritului, îmbunătățirea soiurilor de vite și păsări; descrierea mijloacelor de nutremânt ale românilor din punct de vedere igienic, „dietetica populară în strânsă referință la modul de viețuire al românilor; compendiu de medicină populară care să meargă în paralel cu credința sau știința ce o are poporul despre puterea vindecătoare a plantelor”. Câtă grijă înțeleaptă și câtă înțelepciune întemeiată pe grijă față de viața poporului român, de prezentul și viitorul acestuia, la înțelepții neamului de acum 125 de ani.

„Un reazim al naționalității”, „o tânără plantă” era ASTRA pentru eruditul Timotei Cipariu în urarea din inimă: „Să înverzească, să înfrunzească

și fructe înmiite să aducă de bun și dulce gust tuturor românilor, fructe de cultură și propășire în toate ramurile științei, artei și civilizațiunii”. Să-i amintim și pe cei încredințați cu conducerea „Asociațiunii”, în calitate de președinți, cinstindu-le astfel vredniciile: Andrei Șaguna, Vasile Ladislau Pop, Iacob Bologa, Timotei Cipariu, George Barițiu, Ion Micu-Moldovan, Alexandru Mocioni, Iosif Sterca Șuluțiu, Andrei Bârseanu, Vasile Goldiș, Iuliu Moldovan. Într-adevăr, „fructe de cultură și propășire” a rodit ASTRA activităților sale științifice: filologică, istorică și de științe fizico-naturale, prin publicațiile sale: Transilvania, susținută cu credință nestrămutată de mentorul său neobosit, George Barițiu, Țara noastră, sub verbul înaripat al poetului pătimirii noastre, Octavian Goga, Revista industrială, cu colecția sa Biblioteca profesiunilor industriale, Enciclopedia română, cea mai de seamă realizare a genului, coordonată cu răspundere, dăruire și pricepere de Cornel Diaconovici. Prin despărțămintele sale, răspândite pe întreg teritoriul etnic românesc intracarpatic, prin biblioteca sa centrală, prin bibliotecile despărțămintelor, prin biblioteca populară. Prin conferințele și prelegerile populare. Prin cursurile de alfabetizare. Prin muzee și expoziții. Prin, mai ales, adunările sale generale bogate în învățăminte, cultural-naționale, spre care aflau miile de români de toate categoriile sociale pentru a-și putea potoli dorințele de cunoaștere și a-și întări cunoștințele în biruința dreptății asupra nedreptelor rânduiei. Prezența prestigioșilor oameni de cultură, cu rosturi importante în viața națională din România, conferea adunărilor generale o semnificație și un simbol nedezmintit cu privire la rolul cultural-național al ASTREI.

Prin toate acestea și prin altele, rolul cultural-național al ASTREI devine tot mai important în toate teritoriile românești. Între reprimarea cu brutalitate a mișcării memorandiste, întemnițarea memorandiștilor și măsurile agresive împotriva ASTREI legătura este evidentă. În 1895 este interzisă

activitatea mai mutor despărțamite, a unora dintre cele mai active și, deci, socotite mai primejdioase, între care cea din Cluj, Orăștie, Deva, Alba Iulia și alte șapte. Și nu era de ajuns. Se mai pretindea și modificarea statutelor în unele capitole și paragrafe. Și nu oricare dintre acestea, ci mai ales cele de conținut național-cultural evident.

Conducătorii ASTREI se dovedesc, asemenea celor politici, și în această împrejurare, demni și hotărâți. Ei refuză modificările statutului cu privire la înlocuirea termenului „poporul român” cât și la activitatea economică a „Asociațiunii”, la stipendiile acordate pentru dezvoltarea industriei și la organizarea de expoziții, cu motivația că scopul principal, de „promovare a culturii poporului român” ar fi anulat prin modificarea statutelor. Față de asemenea atitudine demnă, oficialitatea s-a văzut nevoită să-și modifice strategia. Sfera ei de cuprindere se lărgeste până la granițele etnice apusene ale poporului român, cuprinzând Banatul, Crișana și Maramureșul. Se dă râma, astfel, „un zid de despărțire între frații noștri de același neam, setoși de aceeași cultură”, cum spunea Alexandru Mocioni la inaugurarea despărțământului Lugoj, în 1896. „Asociațiunea noastră se dezbracă de caracterul ei provincial și proclamă principiul solidarității naționale pe teren cultural”. Un răspuns la măsurile opresive ale oficialității este prețuirea și respectul tot mai manifeste cu care este înconjurată ASTRA de întregul popor. Cele petrecute la Beiuș, cu prilejul înființării despărțământului, sunt un exemplu concludent. „Atâta lume românească nu s-a mai întâlnit la Beiuș”, scria Iosif Vulcan în Familia. Și mai semnificative au fost festivitățile ASTREI din 1905 și 1911.

Per aspera ad astra a fost crezul acestei instituții de superioară cultură și înaltă semnificație națională. Fericită coincidență între numele ASTREI și semnificația lui „spre astre”, spre înălțimi, învingând greutățile și nedreptățile,

semnificație ce nu a scăpat nici vrednicilor întemeietori și nici urmașilor acestora în vrednicii. Unul dintre aceștia, același Andrei Bârseanu, președinte între anii 1911 – 1922, i-a cuprins semnificația în „Imnul Astei”: „Pe cerul nostru înnourat / Stea mândră s-a ivit / Și iarăși s-a înviorat / Apus și Răsărit”. Și, într-adevăr, ASTRA s-a străduit și a reușit, înseninând „cerul înnourat”, învingând asperitățile, deloc puține și deloc ușoare, pentru a ieși la lumină ca o stea înainte-mergătoare a instituțiilor surori, a Academiei Române înseși.